

Forvaltningsplan for grågås - Namsos kommune

2019 - 2023

(Foto: Steen E. Jensen)

Forord

I Namsos kommune har landbruket hatt en økende utfordring med grågås som beiter på landbruksarealer og forårsaker avlingsskader. I denne forvaltningsplanen beskrives utfordringene, forvaltningsrammene, målsetningene, mulige konfliktdepende tiltak, bestandsovervåkning og økonomiske virkemidler. Det er avgjørende at tiltakene som iverksettes blir evaluert slik at planen kan være dynamisk og justeres med noen års mellomrom. På denne måten kan man finne ut hvilke tiltak som gir en positiv effekt og eventuelt hva som kan forbedres for at tiltakene skal være så optimale som mulig for miljø- og landbruksinteresser. For at planen skal holdes adaptiv forutsettes det at ny kunnskap og erfaringer fortløpende tas i bruk og at virkemidlene justeres slik at målene i planen oppnås.

Denne planen er utarbeidet for nåværende Namsos kommune, men vil også gjelde for kommunene Namdalseid og Fosnes etter kommunesammenslåingen 01.01.2020.

Planen er utarbeidet av:

Petter Elden
Konsulent
Miljø og landbruk
Midtre Namdal Samkommune

Namdalseid april 2019

Innholdsfortegnelse

Forord.....	2
1. Bakgrunn	4
2. Situasjonsbeskrivelse for Namsos kommune	5
3. Forvaltningsrammer for gås.....	7
3.1 Internasjonale rammer	7
3.2 Nasjonale rammer.....	8
4. Målsettinger.....	9
4.1 Delmål	9
5. Mulige tiltak	10
5.1 Forebyggende tiltak	10
5.1.1 Friarealer	10
5.1.2 Jaging	10
5.1.3 Gjerder.....	10
5.1.4 Skadefelling.....	11
5.2 Bestandsregulerende tiltak.....	11
5.2.1 Eggsanking	11
5.2.2 Eggpunktering	11
5.2.3 Tidlig jaktstart	12
5.2.4 Jakt	12
6. Prioriterte tiltak.....	13
7. Bestandsovervåking.....	15
7.1 Bestandsestimering.....	15
7.2 Registrering av avlingstap	15
7.3 Jaktstatistikk	15
8. Økonomiske virkemidler	16
9. Evaluering	17
10. Referanser.....	18

1. Bakgrunn

I Namsos kommune har landbruket en økende utfordring med grågås som beiter på landbruksarealer. Beiteskadene som grågjessene påfører landbruksarealene fører til store avlingstap blant de lokale produsentene. Det er særlig landbruksarealene som er tilknyttet strandsonen som er mest berørt av problematikken.

Gjess er plantespisere som foretrekker planter med høyt og lettøselig proteininnhold, høyløselige karbohydrater, og planter med høyt vanninnhold og lavt fiberinnhold. Landbruksprodukter har akkurat slike kvaliteter, og der gjessene kan velge mellom naturlige beiteområder og landbruksområder velger de ofte å beite på landbruksområder (Black m. fl. 1991; Fox m. fl. 2005). I et tidligere studie som sammenfattet dokumenterte effekter av gjess for landbruket, fremkom det at gjess i mange tilfeller har negative konsekvenser for landbruksdriften (Fox m. fl. 2016).

Skadeomfanget varierer imidlertid både mellom vekstsesonger og mellom områder, og gjennomgående er det ofte slik at noen gårdbrukere er mer utsatt enn andre. Gjennom en lokal forvaltningsplan for grågjess kan man identifisere problemet og foreslå konfliktdependende tiltak i gås-landbruk konflikten samtidig som bestandene forvaltes på en bærekraftig måte.

Grågås som beiter på dyrkamark ved Ganes i Namsos kommune 10.04.2019 (Foto: Petter Elden)

2. Situasjonsbeskrivelse for Namsos kommune

Det er flere landbrukseiendommer som har utfordringer med grågås i Namsos kommune. Dette gjelder først og fremst eiendommer som ligger i nærheten av sjøen der gjessene trekker opp og beiter på landbruksarealer, spesielt om våren, men også videre utover sesongen. Dette fører til store skader og ulemper blant de berørte eiendommene i form av beiting, nedtråkking og store mengder med ekskrement. I Namsos kommune er det i all hovedsak gressprodusenter som er hardest rammet, men også noen kornprodusenter. Hos gressprodusentene beiter gjessene på planteskudd og drar i noen tilfeller opp rotknollen som kan føre til store avlingstap (Vidar G. Stamnes pers. med.). Hos kornprodusentene beiter gjessene såkorn, samt at de beiter på kornspirene som kan føre til lavere avlinger (Alfred Skogmo pers. med.). Felles for både gress- og kornprodusentene er at de også er plaget med store mengder ekskrementer og nedtråkking. De mest berørte områdene er: Spillum, Vemundvik, Hammarsøya, Botnan, Toddøm og Hals.

I følge de berørte grunneierne er det flere gjess som hekker på fastlandet (strandsonen) i nærheten av landbruksarealene, samt på flere av øyene som ligger i fjorden. Flere av disse strendene og øyene har vært viktige friluftsområder for befolkningen, men på grunn av økende tilhold av gjess, så har friluftsverdien av disse områdene gått ned på grunn av store mengder ekskrementer som skaper mistriksel. Registreringer av hekkende grågjess i Trøndelagsområdet viser en økning i antall påviste par (Husby m. fl. 2016). Det er en grunn til å tro at denne utviklingen vil fortsette, og at det derfor er nødvendig med tiltak som begrenser skader for landbruket.

I Norge forvaltes grågåsa gjennom ordinær høstjakt der grunneieren er rettighetshaver til jakt. Jakt er et viktig verktøy for å kunne regulere bestanden. Kommunen kan gi skadefelling, men disse fellingene skal ikke være bestandsregulerende. Skadefelling gis når skade kan dokumenteres og andre forbyggende tiltak er utprøvd og ikke hjelper, og gjennomføres på arealet der skaden har skjedd. For beiteskader forårsaket av grågås gis det ingen økonomisk kompensasjon, så her må andre skadeforebyggende tiltak brukes for å løse eventuelle konflikter. Når det foreligger en godkjent forvaltningsplan i kommunen, så åpner dette for muligheten av en tidligere jaktstart for grågås. Dette kan kun praktiseres på dyrket mark 15 dager før ordinær jaktstart, som er 10. august.

Dyrkamark der grågjess har beitet før førsteslott (Foto: Tormod Andreas Bergum).

Dyrkamark der grågjess ikke har beitet før førsteslott (Foto: Tormod Andreas Bergum).

3. Forvaltningsrammer for gås

Forvaltning av gås foregår etter regionale, nasjonale og internasjonale bestemmelser. Flere av gåsebestandene som opptrer i Norge trekker regelmessig mellom flere europeiske land. Det er derfor viktig at den nasjonale forvaltningen tar hensyn til disse trekk mønstrene, og at forvaltningen sees i et internasjonalt perspektiv.

3.1 Internasjonale rammer

Det er flere internasjonale rammer som er gjeldende for forvaltning av grågås:

- **Bonnkonvensjonen**
En avtale om beskyttelse av trekkende arter av ville dyr
- **Vannfugl avtalen**
En avtale under Bonn-konvensjonen for beskyttelse av trekkende arter
- **Biodiversitetskonvensjonen**
Vedtatte retningslinjer om bevaring og bærekraftig bruk av biologisk mangfold
- **Ramsarkonvensjonen**
Vedtatte retningslinjer for vern av internasjonale betydningsfulle våtmarksområder
- **Bernkonvensjonen**
Den europeiske naturkonvensjonen

De fleste land har utarbeidet nasjonale strategier for forvaltning av gås generelt eller for enkeltarter. Det ser ut til å være en generell faglig og politisk enighet i alle land at forvaltningen av gås er et felles ansvar, og at skadeproblemene må løses gjennom virkemidler som både ivaretar hensynet til gjessenes behov, og samtidig ikke påfører enkeltbønder eller andre urimelige økonomiske belastninger. Konvensjonene og avtalene pålegger oss følgelig forpliktelser som vil påvirke vår forvaltning av gås. Avtalene inneholder samtidig bestemmelser om unntak, særlig i forhold til arter eller individer som volder skade. Dette gir rom for tiltak dersom de gjennomføres på en kontrollert måte der effekten av tiltakene kan dokumenteres. I hovedsak blir disse avtalene tatt hensyn til på nasjonalt nivå gjennom jakttider og andre nasjonale bestemmelser. Forvaltningen av grågåsbestandene i Namsos må være i tråd med de forpliktelser vi har påtatt oss gjennom de internasjonale avtalene.

3.2 Nasjonale rammer

I tillegg til de ulike internasjonale avtalene finnes nasjonale bestemmelser og rammer som følger Naturmangfoldloven og Viltloven.

Naturmangfoldloven skal sikre at artene og deres genetiske mangfold ivaretas på lang sikt og at artene forekommer i levedyktige bestander i sine naturlige utbredelsesområder. Så langt det er nødvendig for å nå dette målet ivaretas også artenes økologiske funksjonsområder og de øvrige økologiske betingelsene som de er avhengige av.

Viltloven skal sikre viltet og viltets leveområder slik at de forvaltes i samsvar med naturmangfoldloven og slik at naturens produktivitet og artsrikdom bevares.

Jaktseasonen for grågås i Norge er fra 10. august til 23. desember, men det finnes noen unntak som er beskrevet nedenfor. Jakttidene gjelder til 31. mars 2022 siden disse evalueres hvert femte år.

Område	Fra og med	Til og med
Finnmark fylke med en geografisk avgrensning	21. august	23. august
Troms	15. august	23. desember
Nordland nord for Rena og Rødøy kommuner	15. august	23. desember
Den frie jakten på hav og fjord	10. august	23. desember

4. Målsettinger

Hovedmålsettingen for planen er å redusere konflikten mellom jordbruk og grågås til et akseptabelt nivå. Samtidig skal en opprettholde en levedyktig grågåsbestand med et rikt genetisk materiale.

4.1 Delmål

- Forvaltningen av grågås i Namsos kommune skal være basert på 5-årige forvaltningsplaner og skal gjenspeile lokale forhold i målsettinger og tiltak.
- Skader på dyrkamark forvoldt av grågås skal reduseres og tilpasses til akseptable nivå.
- Grågåsa skal drives vekk fra landbruksarealer og inn i friområder der den får være i fred.
- Øke uttaket av grågås gjennom ordinær jakt.
- Grågåsa skal kunne gi grunnlag for jakt og friluftsopplevelser for grunneiere og andre interessenter.
- Det skal samles inn informasjon fra jaktstatistikk, årlige tellinger og avlingstap.
- Forvaltning av grågås skal være kunnskapsbasert slik at forvaltningsplanen holdes adaptiv.
- Involvere grunneiere/berørte brukere i en fortløpende evalueringsprosess.

5. Mulige tiltak

De berørte grunneierne har hittil utført tiltak som jaging, oppsett av fugleskremser og skadefelling. Nedenfor er det en oversikt over mulige tiltak for å kunne redusere skadeomfanget på dyrkamark i Namsos.

5.1 Forebyggende tiltak

5.1.1 Friarealer

Gås foretrekker som oftest landbruksarealer som gir mat med høyt energiinnhold. Det er imidlertid også andre faktorer som påvirker arealbruken, og om det jages i noen områder kan dette forskyve gjessene til andre områder (Tombre m. fl. 2005). Dette kan brukes som et aktivt tiltak ved at det tilrettelegges med attraktive områder som gjessene kan få beite fritt på, kombinert med bortjaging fra nærliggende og mer sårbare arealer. Dette er imidlertid ressurskrevende, både fordi det vil kreve noe jaging fra andre områder (med mindre friområdet er enda mer attraktivt enn de sårbare områdene) og fordi et slikt attraktivt område oftest er eid av en grunneier som trenger en kompensasjon for å drive friområdet.

Det er mye arealer på ubebodde øyer, samt på fastlandet som ikke er dyrket i Namsos kommune. Disse arealene vurderes derfor som tilstrekkelige friarealer for grågås.

5.1.2 Jaging

For å redusere skadene på dyrkamark er jaging et aktuelt tiltak, men dette er svært ressurskrevende og gir en kortvarig effekt siden gjessene må jages intensivt om dette skal ha noen effekt (Simonsen m. fl. 2015).

Et alternativ når det gjelder jaging er å benytte seg av laser som er mye brukt på oppdrettsanlegg og flyplasser. Dette tiltaket har også blitt utprøvd på grågås hvor det hevdes å ha god effekt.

5.1.3 Gjerder

Det kan benyttes gjerder til å avgrense jordbruksarealer fra strandsonen (eventuelt andre tilholdssteder) for å unngå at voksenfugl vandrer inn til jordbruksarealer med ungene sine. Dette tiltaket fungerer bare i ungeperioden da disse ikke kan fly enda, og er derfor et alternativ for sårbare avlinger i en periode.

5.1.4 Skadefelling

«Forskrift om felling av viltarter som gjør skade eller som vesentlig reduserer andre viltarters reproduksjon» Kapittel II., «Felling av viltarter som gjør skade» gir kommunen rett til å gi tillatelse til felling av grågås dersom viltarten gjør skade.

Antallsbegrensning fastsettes etter en nærmere vurdering av skadens omfang og betydning i forhold til viltartens bestandssituasjon i kommunen, fylket eller landet. Hensikten med forskriften er ikke å åpne for mulighet til generell bestandsdesimering av de arter som er nevnt i forskriften.

5.2 Bestandsregulerende tiltak

5.2.1 Eggsanking

Eggsanking er et alternativ som kan gjennomføres dersom man ønsker å prøve å redusere tilveksten av unger. Tidligere studier viser at dette kun har effekt dersom overlevelsen til ungene allerede er stor (Tombre m. fl. 1998) slik at bestandsveksten reduseres.

§ 6 i «Forskrift om jakt- og fangsttider samt sanking av egg og dun for jaktseasonen fra og med 1. april 2017 til og med 31. mars 2022», gir grunneier eller bruker rett til å sanke egg av grågås til og med 15.04. Fylkesmannen kan gi tillatelse til sanking av egg fra grågås utover 15. april i områder hvor dette inngår i en godkjent lokal forvaltningsplan for grågås.

5.2.2 Eggpunktering

Miljødirektoratet kan gi tillatelse til å gjennomføre eggpunktering jfr. § 17 i «Forskrift om innfangning og innsamling av vilt for vitenskapelige eller andre særlige formål». Kommuner med godkjent forvaltningsplan kan dermed søke om dispensasjon til å benytte dette tiltaket. Det forutsettes her at gjess er en stor utfordring (påfører betydelig skade) samtidig som det ikke er mulig å forvalte/regulere bestanden på annen måte. Skriftlig søknad skal sendes senest to måneder før virksomheten finner sted, og skal inneholde opplysninger om:

1. Hvilken art og antall individ søknaden gjelder.
2. Steds- og tidsavgrensning for virksomheten.
3. Hvilke formål og behov avlivingen skal dekke.
4. Hvilke metoder som skal anvendes ved avlivingen.
5. Hvem som er ansvarlig for virksomheten/gjennomføring.

5.2.3 Tidlig jaktstart

Formålet med å starte jakta på grågås tidligere er:

1. begrense skadeomfanget på dyrket mark
2. regulere bestanden slik at jaktuttaket økes ved:
  - a) at jakta kan foregå over en lengre periode før gjessene trekker sørover
  - b) å felle flere ikke-hekkende gjess

Kommunen kan søke om inntil 15 dager tidligere jaktstart når det foreligger en godkjent forvaltningsplan. I denne perioden og fram til ordinær jaktstart fastsetter fylkesmannen når det kan jaktes innenfor et tidsrom fra kl. 24:00 – 10:00 eller 16:00 – 22:00. Det kan kun jaktes innenfor aktivt drevne innmarksarealer, og det er et krav om at det settes av friområder hvor det ikke kan jaktes. Tidligjakten skal derfor avgrenses til at det kun kan jaktes på innmarksarealer. Alt annet areal, herunder ubebodde øyer og strandsonen er derfor regulert som friområder der jakt ikke kan utøves.

5.2.4 Jakt

Om jakten praktiseres på en måte der jakttrykket justeres i tid og rom, kan dette bidra til flere jaktmuligheter og flere fellinger (Fredriksen 2017; Jensen m. fl. 2016). Om en til enhver tid har arealer det ikke jaktes på, og gjessene får være i fred her, vil dette bidra til at de oppholder seg i området lengre og er derfor jaktbare lengre. Dette vil kreve et godt samarbeid blant grunneierne over større arealer og jegere som er godt orientert om jaktopplegget. Tidligere forskning og erfaringer har vist at fellingstallene på gjess kan øke betydelig om jakten gjennomføres etter disse prinsippene.

For å optimalisere jakten er det en del elementer som bør vektlegges fra grunneiers side:

- Krev at jegerne jakter med lokkegås
- La gjessene få ro før det jaktes i samme område; tilby jakt og friområder uten jakt (friområdene trenger ikke å være permanente, disse kan variere)
- Jakta avsluttes etter 3-4 timer
- Drive «gåsevennlig» på høsten (f.eks. ved å la stubbåker stå så lenge som mulig før pløying, dette er gode både fri- og jaktarealer)
- Legge igjen halm til jegerkamouflasje
- Organisere større områder, samarbeide med naboer

- Bli enig om en timeplan for jakta, gjerne i samarbeid med jegerne og ha gjerne egne jaktlag
(Gundersen 2019).

I tillegg bør grunneier kreve at jegerne leverer fangstrappport som minimum inneholder antall skutte grågjess, men også gjerne antall jaktdager og hvor mange grågjess som er sett. Bakgrunnen for dette er at grunneier opparbeider seg gode datagrunnlag som kan gi et bilde på om jakten har en positiv ønsket effekt, og eventuelt hva som kan forbedres for å oppnå et mer effektivt uttak.

6. Prioriterte tiltak

Ved å gjennomføre de prioriterte tiltak som er presentert nedenfor, arbeides det mot at hovedmålet i denne forvaltningsplanen vil bli nådd i årene fremover.

1. Etablering av attraktive friområder (jf. 5.1.1)

- For at skremming skal gi noe effekt må det være tilgjengelige friområder hvor gjessene kan beite fritt. I denne forvaltningsplanen er friområdene foreløpig begrenset til ubebodde øyer, strandsonen og alt annet areal som ikke er dyrkamark. På sikt bør det vurderes om disse områdene er tilstrekkelige, eller om det bør etableres mer attraktive friområder. Slike områder kan for eksempel være en del av dyrkamarka nærmest sjøen eller ved å skjytte annen mark som ligger brakk. Friområder kan også (best) etableres i fellesskap av flere grunneiere, slik at flere kan dele på arbeidet med å etablere og eventuelt senere skjytte friområdet.

2. Jaging/skremming av gås (jf. 5.1.2)

- Gjessene bør jages intensivt med en gang de kommer om våren for å skape «urolige omgivelser».
- Sette opp fugleskremslar (f.eks. i form av staur med plastposer som «danser» i vinden). Hvis et slikt oppsett skal fungere, så bør avstanden mellom hvert fugleskremsel være relativt kort.
- Skyte skudd i lufta/bakken med jaktvåpen for å skremme gjessene.
- Forsøk med bruk av laser for å skremme gås har vist seg å kunne gi gode resultater. Personell som skal benytte slikt utstyr må være godkjent av DSA (Statens Strålevern).

3. Oppsetting av gjerder (jf. 5.1.3)

- Det må gjøres forsøk med å sette opp gjerder mot strandsonen i områder som er utsatt for hekkende gås som beiter på dyrkamark. Gjerder kan være effektive mot kull der disse vanligvis går fra stranda og opp på dyrkamark. Sauenetting kan være et alternativ da denne gjerdetypen fysisk avsperrer området for gjessene, samtidig som den kan kombineres med dyr på beite.

4. Eggsanking (jf. 5.2.1)

- Sanking av egg vil kunne redusere produksjonen, som igjen kan føre til mindre antall gjess som utfører skade. Fylkesmannen kan også gi dispensasjon for eggsanking etter 15. april hvis det foreligger en godkjent forvaltningsplan. Hvis dette tiltaket skal ha noen effekt i Namsos, så må tidsperioden for eggsanking forlenges siden gjessene sjeldent starter hekkingen før 15. april i disse områdene. Kommunen vil derfor søke om forlenget tid for eggsanking. Ved en eventuell godkjent forlengelse vil dette tiltaket være aktuelt for grunneiere som har god oversikt over hvor gjessene eventuelt hekker på deres eiendom.

5. Tidligere jaktstart (jf. 5.2.3)

- Kommunen skal søke til Fylkesmannen om 15 dager tidligere jaktstart. Det kan gis dispensasjon for tidligere jaktstart når det foreligger en godkjent forvaltningsplan. Jakta skal kun foregå på dyrkamark og er et viktig verktøy for å regulere den lokale bestanden av grågås. Dette vil være et godt tiltak på sikt hvis man klarer å beskatte bestanden høyt på høsten.

6. Jakt (jf. 5.2.4)

- Her bør det satses på en god organisering av jakta slik at jaktuttaket økes.

7. Skadefelling (jf. 5.1.4)

- Grunneier/leietaker kan søke om skadefelling til kommunen dersom andre tiltak er utprøvd. Skadefelling skal ikke være bestandsregulerende. Dette tiltaket kan settes inn dersom grågås påfører stor skade på dyrkamark i en sårbar periode. På sikt bør det være et mål om å redusere skadefellingene gjennom andre tiltak og høyere jaktuttak om høsten.

8. Eggpunktering (jf. 5.2.2)

- Punktering av egg fører til at gjessene fortsetter å ruge på eggene uten at de legger om. Dette er et bestandsregulerende tiltak som bør være et av de siste tiltakene som settes inn for å redusere konflikten. Søknad sendes til miljødirektoratet.

7. Bestandsovervåking

7.1 Bestandsestimering

For å kunne kartlegge hvor mye grågås som finnes i områdene som er utsatt for beiteskader, kan det være aktuelt å gjennomføre systematiske tellinger der ulike grunneiere registrerer gjessene på sin eiendom til samme tid. Dette kan gi oss et estimat på om det blir flere eller færre gjess i et lengre tidsperspektiv i Namsosregionen.

Denne metodikken krever imidlertid et godt samarbeid mellom grunneierne slik at registreringene finner sted til samme tid på samme dag. Dette fører til mindre marginer for over- og underestimering under tellingene. Et alternativ er å fotografere gjessene. Tellingene/fotograferingene bør skje når ungene er 3-4 uker gamle da de opptrer i kull på denne tiden og er lettere å telle. Normalt er dette i månedsskiftet mai/juni, men dette bør tilpasses etter de lokale forholdene. Det kan også være en fordel at disse tellingene forgår når det er flosjø med tanke på at gjessene som oftest trekker opp på land under disse forholdene, og de kan derfor være lettere å telle.

7.2 Registrering av avlingstap

Avlingstapene grågås påfører landbruksområdene varierer fra område til område og fra år til år. Det foreligger imidlertid ikke noen form for dokumentasjon på disse tapene, og det oppfordres derfor til at avlingstap rapporteres inn til kommunens landbrukskontor som også ved behov vil være behjelpelig med å få registrert tapene. Dette bør gjennomføres for å kunne ta i bruk innhentet kunnskap ved revidering av forvaltningsplanen.

7.3 Jaktstatistikk

Innsamling av jaktstatistikk lokalt i kommunen er med på å bedre kunnskapsgrunnlaget og det videre arbeidet med forvaltning av grågås. Her kan Miljødirektoratets utviklede app for gåsejakt benyttes. Denne er fritt tilgjengelig og kan lastes ned fra nettet.

8. Økonomiske virkemidler

Noen av tiltakene i forvaltningsplanen vil kreve økonomiske midler for å gjennomføres. Om en oppnår gode resultater ved bruk av tiltakene, vil også dette gi belønning i redusert skadeomfang i landbruket.

De midlene som i dag kan gi støtte til grågåsforvaltning er beskrevet under.

- Det kommunale og/eller det fylkeskommunale viltfondet.

Viltfondet er bygget på inntekter fra eksempelvis kommunal avsetning og årlig fellingsavgift på hjortevilt, samt tilskudd fra statlig viltfond. Midlene kan for eksempel brukes til tiltak for å fremme viltforvaltning, styrke kunnskapen om vilt og jaktorganisering m.m. i kommunen og nabokommuner gjennom samarbeid i regi av organisasjoner, enkeltpersoner eller kommunen selv. Søknad sendes til kommunen.

- Tilskudd til viltformål.

Tilskuddsordningen skal bidra til en forvaltning som fremmer et høstingsverdig overskudd av viltet. Innenfor denne rammen skal ordningen legge til rette for rekruttering og verdiskaping basert på jakt og fangst som del av friluftslivet.

Frivillige organisasjoner, institusjoner, kommuner og enkeltpersoner kan blant annet få tilskudd til:

- a) tilrettelegging for verdiskaping og rekruttering til jakt og fangst
- b) informasjon om jakt og jaktmuligheter
- c) kartlegging av viltressursene og viltets leveområder
- d) forvaltningsrettet forskning og overvåkning

Søknader om tilskudd til tiltak som inngår som en del av et planmessig arbeid vil bli prioritert. Søknad om tilskudd skal sendes til Miljødirektoratets elektroniske søknadssenter innen 15. januar.

9. Evaluering

Forvaltningsplan for grågås er en 5-årig plan med målsettinger og tiltak tilpasset dagens situasjon. Det vil bli gjennomført en midtveisevaluering, samt at planen vil evalueres og revideres hvert femte år med tanke på resultat og måloppnåelse, både på lokalt, kommunalt og regionalt nivå. Det vil også bli gjennomført jevnlig møter med involverte grunneiere/brukere underveis i planperioden.

Det betyr at bestandsutvikling, skadeproblem og andre forhold omkring bestanden av grågås skal overvåkes fortløpende.

Tiltak som er blitt utprøvd og som har fungert vil prioriteres i neste planperiode, og tiltak som ikke har hatt noen særlig effekt nedprioriteres.

Evalueringene skal utføres av styringsgruppen bestående av: grunneiere, Namsos JFF, Klinga JFF, Norges bondelag, Namsos ornitologforening og miljø og landbruksavdelingen i kommunen.

10. Referanser

- Black, J. M., Deerenberg, C. & Owen, M. 1991. Foraging behavior and site selection of barnacle geese *Branta leucopsis* in a traditional and newly colonized spring staging habitat. *ARDEA* 79: 349-358.
- Fox, A. D., Elmberg, J., Tombre, I. M. & Hessel, R. 2016. Agriculture and herbivorous waterfowl: a review of the scientific basis for improved management. *Biological Reviews* DOI: 10.1111/brv.12258. <http://onlinelibrary.wiley.com/doi/10.1111/brv.12258/epdf>
- Fox, A. D., Madsen, J., Boyd, H., Kuijken, E., Norriss, D. W., Tombre, I. M. and Stroud, D. A. 2005. Effects of agricultural change and abundance, fitness components and distribution of two arctic nesting goose populations. *Global Change Biology* 11: 881-893.
- Fredriksen, F. 2017. Body mass dynamics in autumn staging geese, their response to hunting and optimal hunting arrangements. Master Thesis, Inland Norway University of Applied Sciences, 33 s.
- Gundersen, O. M. 2019. Forvaltningsplan for kortnebbgås og grågås, Levanger kommune 2019-2022.
- Husby, M., Reinsborg, T. & Follestad, A. 2016. Hekkebestanden av grågås øker fortsatt i Trondheimsfjorden. *Trøndersk Natur* Nr. 2 – 2016: 69-73.
- Jensen, G. H., Madsen, J. & Tombre, I. 2016. Hunting migratory geese: Is there an optimal practice? *Wildlife Biology*, 22: 194-203. <http://www.bioone.org/doi/pdf/10.2981/wlb.00162>
- Simonsen, C. E., Madsen, J., Tombre, I. M. & Nabe-Nielsen, J. 2015. Is it worthwhile scaring geese to alleviate damage to crops? – An experimental study. *Journal of Applied Ecology* DOI: 10.1111/1365-2664.12604 <http://onlinelibrary.wiley.com/doi/10.1111/1365-2664.12604/epdf>
- Tombre, I. M., Black, J.M. & Loonen, M.J.J.E. 1998. Critical components in the dynamics of a barnacle goose colony: a sensitivity analysis. *Norsk Polarinst. Skrifter* 200: 81-89.
- Tombre, I.M., Madsen, J., Tømmervik, H., Haugen, K.-P. & Eythórsson, E. 2005. Influence of organized scaring on distribution and habitat choice of geese on pastures in Northern Norway. *Agriculture, Ecosystems & Environment* 111: 311-320.